

ראשון

И говорил Превечный Моисею,
сказав:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר

Объяви Аарону и скажи ему: когда
будешь зажигать лампы, то на
переднюю сторону светильника
должны светить семь лампад.

2 דִּבֶּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרוֹת

אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנּוֹרָה יֵאָרוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

מִלִּיל עִם אַהֲרֹן וְתִימָר לֵה בְּאֲדֹלָקוֹתְךָ יֵת בּוֹצִינִיא

לְקַבֵּל אִפִּי מִנֶּרְתָּא יְהוֹן מִנֶּהֱרִין שִׁבְעָא בּוֹצִינִיא

Rashi

בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו בקנים אלא בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך (תנחומא בהעלתך ה):

И сделал так Аарон: на передней
стороне светильника зажег он
лампады его, как повелел Превечный
Моисею.

3 וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמְנוֹרָה הָעֹלָה נִרְתְּיָהּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וַעֲבַד כֵּן אֶהֱרֹן לְקַבֵּל אִפִּי מִנִּרְתָּא אֲדִלֵּק בּוֹצִינְהָא
כְּמָא דִּי פִקִּיד יִי יְת מֹשֶׁה

Rashi

וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן. להגיד שבחו של אהרן שלא שינה (ספרי בהעלתך ט):

И вот устройство светильника:
чеканной работы из золота, от
подножия до цветков его, чеканной
работы был он; по образцу, который
Превечный показал Моисею, так и
сделал он светильник.

4 וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוֹרָה מְקֻשָּׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה
rounded
work

עַד־פְּרָחָה מְקֻשָּׁה הָיָה כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְנוֹרָה: (פ)

וְדִין עֹבֵד מִנִּרְתָּא נְגִידָא דְהָב עַד שִׁידָה עַד שׁוֹשְׁנָה
נְגִידָא הִיא כְּחֻזָּא דִּי אֲחֻזֵּי יִי יְת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יְת
מִנִּרְתָּא

Rashi

וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה (שם סא):

מקשה. בטד"ץ בלע"ז לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וחותר בכשיל לפשט
איבריה כתקונן ולא נעשית איברים איברים על ידי חבור:

עד ירכה עד פרח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים:

עד ירכה עד פרח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה:

עד ירכה. שהוא אבר גדול:

עד פרח. שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרם זית:

כמראה אשר הראה וגו'. כתבנית אשר הראהו בהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה בתבניתם וגו' (ספרי שם):

כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאליה:

И говорил Превечный Моисею,
сказав:

5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר

Возьми Левитов из среды сынов
Израилевых, и очисти их.

6 קַח אֶת־הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

קָרַב יְת לְוָאִי מִגּוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתְּדַכֵּי יְתָהוֹן

Rashi

קח את הלויים. קחם בדברים אשריכם שתזכו להיות שמשים למקום (מדרש אגדה):

И так должен ты поступить с ними,
чтобы очистить их: окропи их водою
очистительною, и пусть проводят
бритвою по всему телу своему, и
вымоют одежды свои, и будут чисты.

7 וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֵם הִנֵּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֵת

וְהַעֲבִירוּ תַעֲרָ עַל־כָּל־בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בַגְדֵיהֶם

וְהָטָהְרוּ:

וּכְדִין תַעֲבֹד לָהֹן לְדַכּוֹאִיהֹן אָדִי עֲלֵיהֹן מֵיָא
דְּחֲטָאֲתָא וַיַּעֲבְרוּן מִסְפָּר עַל כָּל בָּשָׂרָהֹן וַיַּחֲרוּן
לְבוּשֵׁיהֹן וַיִּדְכּוּן

Rashi

הזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שבהם:

והעבירו תער. מצאתי בדברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה זבחי מתים
והמצורע קרוי מת הזקיקם תגלחת כמצורעים:

И пусть возьмут молодого тельца, и
хлебную жертву к нему из
крупчатой муки, смешенной с
елеем, а другого молодого тельца
возьмешь в жертву очистительную.

8 וְלָקְחוּ פֶּר בּוֹ־בָקָר וּמִנְחָתוֹ סֶלֶת ^{fine flour} בָּלוּלָה ^{to overflow}

בְּשֶׁמֶן וּפְרִשְׁנֵי בּוֹ־בָקָר תִּקַּח לְחֲטָאֵת:

וַיִּסְבוּן תוֹר בֶּר תוֹרִי וּמִנְחָתָהּ סֶלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ
וְתוֹר תִּנְנִין בֶּר תוֹרִי תִסֵּב לְחֲטָאֲתָא

Rashi

ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים:
 ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דברי רבי מאיר) (הוריות ה, ב)
 ובזו יש סמך לדבריו בתורת כהנים (ויקרא חובה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להביא לחטאת
 עבודת אלילים עם פר העולה:

И приведи Левитов пред намет
 откровения, и собери все общество
 сынов Израилевых.

9 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֱהֹל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ

אֶת־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְתִקְרַב יֵת לְוָאִי לִקְדָם מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִכְנוֹשׁ יֵת כָּל
 כְּנִשְׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל

Rashi

והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה תחתיהם יבואו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש
 אגדה):

И приведи Левитов пред Превечного,
 и пусть возложат сыны Израилевы
 руки свои на Левитов.

10 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל

אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:

וְתִקְרַב יֵת לְוָאִי קָדָם יי וְסִמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יְדֵיהֶן
 עַל לְוָאִי

И пусть Аарон совершит Левитами
 воздымание пред Превечным от
 имени сынов Израилевых; и будут
 они для отправления служб у
 Превечного.

11 וְהִנִּיף אֶהֱרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:

וְיִרִים אֶהֱרֹן יֵת לְוָאִי אֲרָמָא קָדָם יי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְיִהְיוּ לְמַפְלַח יֵת פְּלִחְנָא דִּי

Rashi

והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מצורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה
 זו הראשונה לבני קהת לכך נאמר במ והיו לעבד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'.
 השנייה לבני גרשון לכך נאמר במ תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (צריך לומר וקרסים דאלו
 קרשים ביד משא בני מררי) הנראות בבית קודש הקדשים והשלישית לבני מררי (מדרש אגדה):

А Левиты пусть возложат руки свои
на голову тельцов, и приготовь одного
в очистительную жертву, а другого во
всесожжение Превечному, чтобы
искупить Левитов.

וְלֹאִי יִסְמְכוּ יָת יְדֵיהֶן עַל רִישׁ תּוֹרִיָּא וְעִבִּיד יֵת חַד
חֲטָאָתָא וְיֵת חַד עֲלֵתָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עַל לֹאִי

И поставь Левитов пред Аарона и
пред сынов его, и соверши ими
воздымание Превечному.

וְתָקַם יֵת לֹאִי קָדָם אֱהֲרֹן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתָרִים יִתְהוֹן
אֲרָמָא קָדָם יְיָ

И так выдели Левитов из среды сынов
Израилевых, и будут Левиты
принадлежать Мне.

וְתַפְרִישׁ יֵת לֹאִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ מִשְׁמִשִּׁין קָדָמִי
לֹאִי

12 וְהָלוֹיִם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֲשֵׂה
אֶת־הָאֶחָד חֲטָאָת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר
עַל־הָלוֹיִם:

13 וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הָלוֹיִם לִפְנֵי אֱהֲרֹן וּלִפְנֵי בְנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם
תְּנוּפָה לַיהוָה:

14 וְהִבְדַּלְתָּ ^{to divide} אֶת־הָלוֹיִם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי
הָלוֹיִם:

שני

После того войдут Левиты служить
при намете откровения, когда ты
очистишь их и совершишь ими
воздымание.

וּבְתֵר כֵּן יַעֲלוּן לֹאִי לְמַפְלַח יֵת מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִדְכִּי
יִתְהוֹן וְתָרִים יִתְהוֹן אֲרָמָא

15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הָלוֹיִם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטַהַרְתָּ
אֹתָם וְהִנַּפְתָּ ^{to quiver} אֹתָם תְּנוּפָה:

Ибо вполне отданы они Мне из среды
сынов Израилевых; вместо
разверзающего всякую матернюю
утробу, всех первенцев из сынов
Израилевых, взял Я их Себе.

אֲרִי אֶפְרָשָׁא מִפְּרִשִׁין אֲנוּן לִי מִגּוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל חֶלֶף
פֶּתַח כָּל וְלֹדָא בּוֹכְרָא כֹּלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבִּית
יְתֵהוּן קִדְמִי

16 כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת
פֶּתַח כָּל־פְּרָחַם בְּכוֹר כֹּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי
אֹתָם לִי: a fissure

Rashi

נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שם):
פטרות. פתיחת:

Ибо Мне принадлежат все первенцы
у сынов Израилевых, как от людей,
так и от скота; в день, когда Я
поразил всех первенцев в земле
Египетской, посвятил Я их Себе.

אֲרִי דִילִי כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַנְשָׁא וּבְבַעֲיָרָא
בְּיוֹמָא דְקִטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אֶקְדָּשִׁית
יְתֵהוּן קִדְמִי

17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה בַּיּוֹם
הַכֶּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם הֶקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:

Rashi

כי לי כל בכור. שלי היו הבכורות בקו הדין שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח
את הלויים:

И Я беру Левитов вместо всех
первенцев у сынов Израилевых,

וְקִרְבִּית יֵת לְוָאִי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

18 וְאַקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

И отдаю Левитов в распоряжение
Аарону и сынам его из среды сынов
Израилевых, чтобы они отправляли
службы за сынов Израилевых при
намете откровения и искупали сынов
Израилевых, чтобы не было между
сынами Израилевыми язвы, когда бы
сыны Израилевы приступили к
святылищу.

וַיִּהְיֶינָה יְתֵי לְוָאִי מְסִירֵינִי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹתָיו מִגֹּו בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יְתֵי פֹלֶחֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכָּן וּמִנָּה
וּלְכַפֵּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶי בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא
בְּמִקְרָב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקֹדֶשׁא

Rashi

ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי תורה וכך
ראיתי בב"ר (ויק"ר ב, ד):
ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יצטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

И сделали Моисей и Аарон и все
общество сынов Израилевых с
Левитами, — все как повелел
Превечный Моисею о Левитах, так и
сделали с ними сыны Израилевы.

וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל כְּנֹשְׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלֹאִי
כָּכָל דִּי פְקִיד יֵי יְתֵי מֹשֶׁה לְלֹאִי כֹן עֲבָדוּ לְהוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל

Rashi

ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפם וישראל סמכו את ידיהם:

19 וְאַתְנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתַנִּים | לְאַהֲרֹן וּלְבְנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד
וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף
בְּגִשְׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:

20 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלֹוִיִּם כְּכָל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלֹוִיִּם כֹּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

И очистились Левиты, и вымыли
одежды свои, и совершил ими Аарон
воздымание пред Превечным, и
искупил их Аарон, очистив их.

וַאֲדָכִּי לְוָאֵי וַחֲוָרוּ לְבוּשֵׁיהֶן וְאַרְם אֱהָרֹן יְתֵהוֹן אֲרָמָא
קָדָם יי וְכִפֵּר עַל־יָהוֹן אֱהָרֹן לְדִכּוּאֵיהֶן

После того вошли Левиты отправлять
службы свои в намете откровения
пред Аароном и пред сынами его; как
повелел Превечный Моисею о
Левитах, так и сделали они с ними.

וּבִתְרָן כֵּן עָלוּ לְוָאֵי לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָנֵהוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא
קָדָם אֱהָרֹן וְקָדָם בְּנוֹהֵי כָמָא דִּי פִקִּיד יי יֵת מֹשֶׁה עַל
לְוָאֵי כֵן עֲבָדוּ לְהוֹן

Rashi

כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שבח העושין והנעשה בהם שאחד מהן לא עכב:

И говорил Превечный Моисею,
сказав:

וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר

Вот, что до Левитов: каждый с
двадцатипятилетнего возраста и
выше должен поступить в служебный
отряд, для службы при намете
откровения.

דָּא דִּי לְוָאֵי מִבְּר חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יֵיתִי
לְחִילָא חִילָא בְּפוֹלְחֵן מִשְׁכַּן זְמַנָּא

Rashi

21 וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ ^{to trample} בְּגִדֵיהֶם וַיִּנָּה אֱהָרֹן אֹתָם
תְּנוּפָה לְפָנֵי יְהוָה וַיִּכְפֹּר עֲלֵיהֶם אֱהָרֹן לְטַהָרָם:

22 וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד
לְפָנֵי אֱהָרֹן וּלְפָנֵי בְנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)

23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

24 זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה
יָבוֹא לְצִבָּא צִבָּא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:

זאת אשר ללויים. שנים פוסלים בהם ואין המומין פוסלים בהם (ספרי סב. חולין כד, א):
 מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד
 חמש שנים ובן ל' עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים ששוב אינו רואה (חולין שם):

А с пятидесятилетнего возраста пусть
 выходит из служебного отряда, и
 более да не работает.

25 וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מַצָּבָה הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד

עוד:

וּמִבֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד

Rashi

ולא יעבוד עוד. עבודת משא בכתף אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם
 אחוהי כתרגומו:

Тогда пусть прислуживает он братьям
 своим при намете откровения,
 содержа стражу, но работ пусть не
 отправляет. Так поступай с Левитами
 касательно обязанностей их.

26 וְשֵׁרֶת אֶת-אָחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה

לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתם: (פ)

וַיִּשְׁמֹשׂ עִם אָחוּהִי בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא לְמִטְר מִטְרָא
 וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלוֹאֵי בְּמִטְרָתָהוֹן

Rashi

לשמר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

שלישי

במדבר 9

И говорил Превечный Моисею в
пустыне Синайской, во втором году
по выходе их из земли Египетской, в
первом месяце, сказав:

וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְּסִינִי בְּשָׁתָא תְּנִיתָא
לְמַפְקֶהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בִּירְחָא קֳדָמָא לְמִימָר

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה

לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר:

Rashi

בחדש הראשון. פרשה שבראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ב) ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

Пусть совершат сыны Израилевы
пасху, в определенное для нея время.

וַיַּעֲבֹדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יְתַּ פֶּסַח בְּזִמְנָהּ

2 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:

Rashi

במועדו. אף בשבת במועדו אף בטומאה (שם):

В четырнадцатый день этого месяца, в
сумерки, совершите ее в
определенное для нея время, по всем
постановлениям о ней и по всем
указаниям о ней совершите ее.

בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בִּירְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמִשָּׁי
תַּעֲבֹדוּ יְתָה בְּזִמְנָהּ כָּכֵל גְּזֻרְתָּהּ וְכָכֵל דְּחֻזִּי לָהּ
תַּעֲבֹדוּ יְתָה

3 בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרִיּוֹם בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ

אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כָּכֵל־חֻקֹּתָיו וְכָכֵל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:

Rashi

ככל חקתיו. אלו מצות שבגופו שה תמים זכר בן שנה (פסחים צה, א):

וככל משפטיו. אלו מצות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למצה ולביעור חמץ. (ס"א מצות שבגופו. שה תמים זכר בן שנה. שעל גופו. צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. שחוץ לגופו. מצה וביעור חמץ):

И говорил Моисей сынам

Израилевым, чтобы совершили пасху.

4 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:

וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְד פֶּסַחא

Rashi

וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וחזר והזהירם בשעת מעשה (ספרי סו):

И совершили они пасху в первом

месяце, в четырнадцатый день

месяца, в сумерки, в пустыне

Синайской; во всем, как повелел

Превечный Моисею, так и сделали

сыны Израилевы.

5 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ

בֵּין הָעֲרֵפִים בַּמִּדְבָּר סִינִי כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַעֲבָדוּ יֵת פֶּסַחא בְּנִסָּן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִיְרֵחָא

בֵּין שְׁמֵשִׁיא בַּמִּדְבָּרָא דְּסִינִי כָּל דִּי פִקִּיד יֵי יֵת מֹשֶׁה

כִּן עָבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל

Но были некоторые люди, которые

осквернились трупом человеческим и

не могли совершить пасху в тот день,

и пришли они к Моисею и Аарону в

тот же день.

6 וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ

לַעֲשׂוֹת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי

אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:

וַהּוּ גְבִרְיָא דִּי הוּוּ מְסֻאָבִין לְטָמִי נַפְשָׁא דְּאָנָּשָׁא וְלֹא

יָכִילוּ לְמַעַבְד פֶּסַחא בְּיוֹמָא הַהוּא וַקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה

וְקֳדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא

Rashi

לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בבית המדרש באו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מנין לו (ספרי סח):

И сказали люди эти ему: мы
осквернились трупом человеческим,
— для чего нам быть исключенными
и не принести приношения
Превечного в определенное для него
время среди сынов Израилевых?

וַאֲמָרוּ גְבֵרִיָּא הָאֲנוּן לֵה אֲנַחְנָא מְסֻאֲבִין לְטָמִי נַפְשָׁא
דְּאִנְשָׁא לְמָא נְתַמְנַע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יְתִי קִרְבָּנָא דִּי
בְּזִמְנִיה בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

7 וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הֵלֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לַנֶּפֶשׁ

אָדָם לְמָה נִגְרַע לְבַלְתִּי הִקְרַב אֶת־קִרְבְּנוּ יְהוָה

to scrape
off

בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

Rashi

למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת רא"ם) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שם):

И сказал им Моисей: стойте, я
послушаю, что повелит Превечный о
вас.

וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ עַד דְּאִשְׁמַע מָה דִּיתַפְקֹד מִן
קָדָם יְיָ עַל דִּילְכוֹן

8 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעָה מֶה־יִצְוֶה יְהוָה

לָכֶם: (פ)

И говорил Превечный Моисею,
сказав:

וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר

9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

Объяви сынам Израиловым, и скажи:
когда кто осквернен будет трупом,
или будет в дальнем пути, из вас или
из родов ваших, и пожелает
совершить пасху Преречному:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר גִּבֹּר גִּבֹּר אֲרִי יְהִי מִסָּבָב
לְטָמִי נֶפֶשׁ אָדָמָה אוֹ בְּאַרְחָא רְחִיקָא לְכוֹן אוֹ
לְדָרִיכוֹן וַיַּעֲבֹד פֶּסַח קָדָם יי

10 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא |
לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתִּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח
לַיהוָה:

Rashi

או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים צג, ב. ספרי
ט). פסח שני מצה וחמץ עמו בבית ואין שם יום טוב ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו (פסחים צה, א):

Во втором месяце, в четырнадцатый
день, в сумерки, пусть они совершат
ее, с опресноками и горькими
зельями пусть едят ее.

בִּירְחָא תַּנִּינָא בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בֵּין שְׁמֹשֵׁי
יַעֲבֹדוּן יְתָה עַל פִּטִּיר וּמָרְרִין יִיכְלִנָּה

11 בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ
אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמָרְרִים יֹאכְלֻהוּ:
a bitter herb

Да не оставляют от нея до утра, и
костей её да не ломают; по всем
постановлениям о пасхе пусть
совершат ее.

לֹא יִשְׁאַרוּן מִנָּה עַד צֶפְרָא וְגִרְמָא לֹא יִתְּבֹרוּן בָּהּ
כָּכָל גִּזְרֵת פֶּסַח יַעֲבֹדוּן יְתָה

12 לֹא־יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעַצֶּם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ
כָּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:

Но тот, кто чист, и в дороге не был, и
преминет совершить пасху, — лице
это да истребится из народа своего;
ибо приношения Превечного не
принес он в определенное для него
время, грех свой понесет человек тот.

וַגִּבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאֶרֶח לֹא הָוָה וַיִּתְּמַנֵּע לְמַעַבְד
פֶּסְחָא וַיִּשְׁתַּצִּי אֲנָשָׁא הֵהִיא מַעֲמִיָּה אֲרִי קֶרְבָּנָא דִּי
לֹא קָרִיב בְּזִמְנָה חֻבָּה יִקְבֵּל גִּבְרָא הֵהוּא

Когда же проживает у вас пришелец,
и пожелает совершить пасху
Превечному, по постановлениям о
пасхе и по закону о ней, так должен
он совершить ее. Постановление одно
да будет для вас, для пришельца и
для уроженца земли.

וְאֲרִי יִתְגִּיר עִמָּכֹן גִּיּוֹרָא וַיַּעֲבֹד פֶּסְחָא קֶדָם יִי כְגִזְרֵת
פֶּסְחָא וּכְדָחוּזִי לֵה כֹן יַעֲבֹד קִימָא חַד יְהִי לְכוֹן
וּלְגִיּוֹרָא וּלְיִצִּיבָא דְאַרְעָא

13 וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדָרָךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ כִּי א קֶרְבֵּן יִהְיֶה
לֹא הִקְרִיב בְּמַעֲדוֹ חֲטָאוֹ יֵשָׂא הָאִישׁ הַהוּא:

14 וְכִי־יִגֹּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח
וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֹּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר
native
וּלְאֶזְרָח הָאָרֶץ: (פ)

Rashi

וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אתכם
גר ובא עת לעשות פסח עם חבריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים צג. ספרי עא):

רביעי

И в день, когда поставили скинию,
покрыло облако скинию, намет
свидетельства, а с вечера было над
скинией как бы огненное зарево до
утра.

וביום דאיתקם ית משכנא חפא עננא ית משכנא
למשכנא דסהדותא וברמשא הוה על משכנא כחזו
אשתא עד צפרא

15 וביום הקים את-המשכן כסה הענן את-המשכן לאהל

העדת ובערב יהיה על-המשכן כמראה-אש עד-בקר:

Rashi

המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות:

יהיה על המשכן. כמו הוה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:

Так было постоянно: облако
покрывало ее, а огненное зарево —
ночью.

כן הוה תדירא עננא חפי לה וחיזו אשתא בליליא

16 כן יהיה תמיד הענן וכסנו ומראה-אש לילה:

И как только поднималось облако с
намета, то вслед затем двигались
сыны Израилевы, а на месте, где
останавливалось облако,
останавливались станом сыны
Израилевы.

ולפום אסתלקות עננא מעלוי משכנא ובתר כן נטליו
בני ישראל ובאתרא דשרי תמן עננא תמן שרון בני
ישראל

17 ולפי העלת הענן מעל האהל ואחרי-כן יסעו בני

ישראל ובמקום אשר ישכן-שם הענן שם יחנו בני

ישראל:

Rashi

העלות הענן. כתרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמח ועלייה כמו (מלכים-א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:

По повелению Превечного двигались
сыны Израилевы, и по повелению
Превечного останавливались. Все
время, когда покоилось облако над
скиниею, стояли они станом.

על מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי שרון
כל יומין די שרי עננא על משכנא שרון

18 על-פי יהוה יסעו בני ישראל ועל-פי יהוה יחנו

כל-ימי אשר ישכן הענן על-המשכן יחנו:

Rashi

על פי ה' יסעו. שנינו במלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשה אומר (להלן י, לו) שובה ה' רבבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):

И если облако продолжало оставаться
над скиниею многие дни, то и сыны
Израилевы соблюдали данное
Превечным для соблюдения и не
двигались.

ובאורכות עננא על משכנא יומין סגיאין ויטרון בני
ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין

19 ובהאריף הענן על-המשכן ימים רבים ושמו

בני-ישראל את-משמרת יהוה ולא יסעו:

Бывало, что облако оставалось только
несколько дней над скиниею: по
повелению Превечного
останавливались, и по повелению
Превечного двигались.

ואית די הוה עננא יומי דמנן על משכנא על מימרא
די שרון ועל מימרא דיי נטלין

20 ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על-המשכן על-פי

יהוה יחנו ועל-פי יהוה יסעו:

Rashi

ויש. כלומר ופעמים:

ימים מספר. ימים מועטים:

Бывало, что облако было с вечера до утра, а утром поднималось облако, и они двигались, или день и ночь, затем поднималось облако, и они двигались,

ואית די הוה עננא מרמשא ועד צפרא ומסתלק עננא
בצפרא ונטלין או ימם ולילי ומסתלק עננא ונטלין

Или два дня, или месяц, или год;
пока облако продолжало покоиться
над скиниею, стояли станом сыны
Израилевы и не двигались, а когда
поднималось, то двигались.

או תרין יומין או ירחא או עדן בעדן באורכות עננא
על משכנא למשרי עלוהי שרון בני ישראל ולא נטלין
ובאסתלקותה נטלין

По повелению Превечного
останавливались, и по повелению
Превечного двигались; данное
Превечным для соблюдения
соблюдали они, по повелению
Превечного чрез Моисея.

על מימרא דיי שרון ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת
מימרא דיי נטרין על מימרא דיי בידא דמשה

21 וַיֵּשׁ אֲשֶׁר־יְהִי הָעֲנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וַיִּנְעֻלָּה הָעֲנָן

by day
בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו:

22 אִי־יָמִים אִי־חֹדֶשׁ אִי־יָמִים בְּהָאֵרֶץ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן

לשכן עליו יחנו בני־ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו:

Rashi

או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

23 עַל־פִּי יְהוָה יִחְנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסָּעוּ אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ יְהוָה

שמרו על־פי יהוה ביד־משה: (פ)

במדבר 10

И говорил Превечный Моисею,
сказав:

1 וַיֹּדְבַר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר

Сделай себе две серебряные трубы,
чеканною работою сделай их, и будут
они тебе для созывания общества и
для поднятие станов.

2 עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם
וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסָּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:
rounded work a trumpet a departure scripture

עֲבִיד לָךְ תִּרְמִינִי חֲצוֹצְרוֹן דְּכָסָף נָגִיד תַעֲבִיד יִתְהוֹן וַיְהוֹן
לָךְ לְעֶרְעָא כְּנֻשָּׁתָא וּלְאַטְלָא יֵת מִשְׁרִיתָא

Rashi

עשה לך. (שהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי בישורון מלך):

עשה לך. משלך:

עשה לך. (אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחר) (שם):

למקרא העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות:

ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תקעו בהם לסימן נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקב"ה ועל

פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג):

מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי עב):

Когда затрубят в них, пусть соберется
к тебе все общество ко входу намета
откровения.

3 וַתִּקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלָיו כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
to fix upon

מוֹעֵד:

וַיִּתְקַעוּ בָהֶן וַיִּזְדַּמְנוּ לְוֶתֶךְ כָּל כְּנֻשָּׁתָא לְתַרְע מִשְׁכָּן
זְמַנָּא

Rashi

ותקעו בהן. בשתיהן והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

Если же в одну затрубят, тогда пусть соберутся к тебе князья, главы тысяч Израилевых.

4 וְאִם־בְּאַחַת יִתְקַעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקַעוּ וְיִזְדְּמִנוּ לְוַתְךָ רִבְרִבֵּיא רִישֵׁי אֲלָפֵיא דִּישְׂרָאֵל

Rashi

וְאִם בְּאַחַת יִתְקַעוּ. הוּא סִימָן לְמִקְרָא הַנְּשִׂאִים שְׁנֵאמַר וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים וְאִם הֵן יַעֲיִדְתֵּן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמִגֹּזְרָה שׁוּה הוּא בֵּא בַּסְּפָרִי (עג):

А если затрубите отрывисто, тогда должны подняться станы, стоящие на востоке.

5 וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קִדְמָה:

וְתִתְקַעוּ יִבְבְּתָא וְיִטְלוּ מִשְׂרִיתָא דְשָׂרִן קְדוּמָא

Rashi

וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה. סִימָן מִסַּע הַמַּחֲנוֹת תְּקִיעַה תְּרוּעָה וְתִקְיעָה כֹּךְ הוּא נִדְרַשׁ בַּסְּפָרִי (שם) מִן הַמִּקְרָאוֹת הַיְתִירִים (ר"ה לה):

Если же во второй раз затрубите отрывисто, тогда должны подняться станы, стоящие на юге; отрывисто должно трубить при подъеме их.

6 וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה שְׁנִית וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים

the south

תִּמְנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַסְעֵיהֶם:

וְתִתְקַעוּ יִבְבְּתָא תְּנִינִית וְיִטְלוּ מִשְׂרִיתָא דְשָׂרִן דְּרוּמָא יִבְבָּא יִתְקַעוּ לְמַטְלִיָּהוֹן

А когда надобно собрать собрание, трубите, но не отрывисто.

7 וּבִהְקֵהִל אֶת־הַקֹּהֵל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְיעוּ:

to mar

וּבְמִכְנֹשׁ יֵת קֹהֵל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִיבְבוּן

Rashi

וּבִהְקֵהִל אֶת הַקֹּהֵל וגו'. לִפִּי שֶׁהוּא אֹמֵר וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת מֵהַ מִקְרָא הָעֵדָה תּוֹקַע בְּשְׁנֵי כַּהֲנִים וּבִשְׁתֵּיהֶן שְׁנֵאמַר וְתִקְעוּ בֵּהֶן וגו' אִם מִסַּע הַמַּחֲנוֹת בְּשֵׁתֵיהֶם יִכּוֹל מֵהַ מִסַּע הַמַּחֲנוֹת תּוֹקַע וּמִרְיעַ וְתוֹקַע אִם מִקְרָא הָעֵדָה תּוֹקַע וּמִרְיעַ וְתוֹקַע וּמַעֲתָה אֵין חִלּוּק בֵּין מִקְרָא הָעֵדָה לְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת תְּלִמּוּד לֹאמַר וּבִהְקֵהִל אֶת הַקֹּהֵל וגו' לֹאמַר שְׁאֵין תְּרוּעָה לְמִקְרָא הָעֵדָה וְהָיוּ הַדִּין לְנִשְׂאִים הָרִי סִימָן לְשִׁלְשֵׁתָם מִקְרָא הָעֵדָה בְּשֵׁתִים וְשֵׁל נִשְׂאִים בְּאַחַת וְזוּ וְזוּ אֵין בֵּהֶם תְּרוּעָה וּמַסַּע הַמַּחֲנוֹת בְּשֵׁתִים עַל יְדֵי תְּרוּעָה וְתִקְיעָה (סְפָרִי עֵד):

А трубить в трубы должны сыны
Аароновы, священники; и это да
будет вам постановлением вечным в
роды ваши.

ובני אהרן כהניא יתקעו בחצוצרתא ויהיו לכן לקים
עלם לדריכון

8 ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות והיו לכם לחקת
עולם לדורתיכם:

Rashi

ובני אהרן יתקעו. במקראות ובמסעות הללו:

А когда выступите на войну в земле
вашей против врага, притесняющего
вас, трубите отрывисто в трубы, и
будете вспомнаны пред Превечным,
Богом вашим, и спасены будете от
неприятелей ваших.

וארי תעלון לאגחא קרבא בארעכון על מעיקי
דמעיקין לכון ותיבבון בחצוצרתא וייעול דוכריכון
לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון מסנאיכון

9 וְכִי־תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל־הָעָר הַצִּרְרָה
אֲתָכֶם וְהִרְעַתְם בְּחִצְצוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:

to cramp

הצירר

И в день веселие вашего и в
праздники ваши и в новомесечия
ваши трубите в трубы при
всесожжениях и мирных жертвах
ваших, и будут они вам для
памятования пред Богом вашим: Я
Превечный, Бог ваш.

וביום חדותכון ובמועדיכון וברישי ירחיכון ותתקעו
בחצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קודשיכון ויהיו
לכון לדוכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון

10 וּבְיוֹם שְׂמִחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאִשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם

וּתְקַעְתֶּם בְּחִצְצוֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם

וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

memory

(פ)

Rashi

על עלתיכם. בקרבן צבור הכתוב מדבר (ספרי עז. ערכין יא):
 אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם
 זו מלכיות וכו' (ספרי שם):

חמישי

И было, во втором году, во втором
 месяце, в двадцатый день месяца,
 поднялось облако с намета
 откровения.

11 וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ

נִעְלָה הָעֶנָּן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:

וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ
 אֶסְתַּלַּק עֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת

Rashi

בחדש השני. נמצאת אתה אומר שנים עשר חודש חסר י' ימים עשו בחורב שהרי בראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א)
 ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הבאה (סדר עולם פ"ח):

И двинулись сыны Израилевы в
 странствия свои из пустыни
 Синайской; и остановилось облако в
 пустыне Паран.

12 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעֶנָּן
 בַּמִּדְבָּר פָּאֲרָן

a
departure

וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעֶנָּן
 בַּמִּדְבָּר פָּאֲרָן

Rashi

למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון:
 במדבר פארן. קברות התאוה במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

Так поднялись они в первый раз, по
 повелению Превечного чрез Моисея.

13 וַיִּסְעוּ בְּרִאשֹׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בִּידְמֹשֶׁה:

וַיִּסְעוּ בְּרִאשֹׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בִּידְמֹשֶׁה

Поднялось первым знамя стана сынов
Иудиных, по ополчениям их, и над
ополчением его Нахшон, сын
Амминадава.

ונטל טקס משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל
חילה נחשון בר עמינדב

А над ополчением колена сынов
Иссахаровых Нетанеел, сын Цуара.

ועל חילא דשבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער

А над ополчением колена сынов
Завулоновых Элиав, сын Хэлونا.

ועל חילא דשבטא דבני זבולן אליאב בר חלון

И когда была снята скиния, то
поднялись сыны Гершоноvy и сыны
Мерарины, носители скинии.

ומתפרק משכנא ונטליו בני גרשון ובני מררי נטלי
משכנא

14 ויסע דגל מחנה בני יהודה בראשנה לצבאתם^{a flag}

ועל צבאו נחשון בן עמינדב:

15 ועל צבא מטה בני יששכר נתנאל בן צוער:

16 ועל צבא מטה בני זבולן אליאב בן חלון:

17 והורד המשכן ונסעו בני גרשון ובני מררי נשא

המשכן: (ס)

Rashi

והורד המשכן. כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון שנאמר (במדבר ד, ה) ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונתונין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יב):

Затем поднялось знамя стана
Рувимова по ополчениям их, и над
ополчением его Элицур, сын
Шедеура.

ונטל טקס משרית ראובן לחיליהון ועל חילה
אליצור בר שדיאור

18 ונסע דגל מחנה ראובן לצבאתם ועל צבאו אליצור

בן שדיאור:

А над ополчением колена сынов
Симеоновых Шелумиел, сын
Цуришаддая.

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדַי

А над ополчением колена сынов
Гадовых Элиасаф, сын Деуела.

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֱלִיסָף בֶּר דְּעוּאֵל

Затем поднялись Кегатиды, носители
святынь — а те поставляли скинию до
прихода их.

וַנִּטְּלִין בְּנֵי קֶהֶת נְטָלֵי מִקְדָּשָׁא וּמְקִימִין יֵת מִשְׁכְּנָא עַד
מִיתִיהוֹן

19 וְעַל־צָבָא מִטָּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִי שָׁדַי:

20 וְעַל־צָבָא מִטָּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:

21 וַנִּסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן
a Kohathite
or...

עַד־בָּאָם: (ס)

Rashi

נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים:

והקימו את המשכן. בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן
החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי
מקימין את המשכן וכשבאים בני קהת מוצאים אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות
המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת:

Затем поднялось знамя колена сынов
Ефремовых по ополчениям их; а над
ополчением его Элишама, сын
Аммигуда.

וַנִּטְּלַ טָקָס מִשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן וְעַל חֵילָה
אֱלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד

22 וַנִּסְעַ דָּגַל מַחֲנֶה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצָבָאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ

אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:

А над ополчением колена сынов
Манасииных Гамлиел, сын
Педацура.

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָה־צוּר

23 וְעַל־צָבָא מִטָּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָה־צוּר:

А над ополчением колена сынов
Вениаминовых Авидан, сын
Гидеония.

24 וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְּנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (ס)

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי

Затем поднялось знамя стана сынов
Дановых, замыкающего все станы, по
ополчениям их; а над ополчением его
Ахиезер, сын Аммишаддая.

25 וְנוֹסַע דָּגֵל מַחֲנֶה בְנֵי־דָן מֵאַסָּף לְכָל־הַמַּחֲנֵת לְצַבָּאתָם

וְעַל־צִבְאָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן־עֲמִישַׁדַּי:

וְנִטְל טָקֶס מִשְׁרִית בְּנֵי דָן מִכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרִיתָא
לְחִילֵיהוֹן וְעַל חֵילָה אַחִיעֶזֶר בֶּן־עֲמִישַׁדַּי

Rashi

מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שבטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו. אתיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ב, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

А над ополчением колена сынов
Асировых Пагеиел, сын Охрана.

26 וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְּנֵי אֲשֵׁר פִּגְעִיאל בֶּן־עֶכְרֹן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲשֵׁר פִּגְעִיאל בֶּן־עֶכְרֹן

А над ополчением колена сынов
Неффалимовых Ахира, сын Энана.

27 וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן

Таковы были странствия сынов
Израилевых, по ополчениям их, и так
двигались они.

28 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם וַיִּסְעוּ: (ס)

אֵלֶּין מַטְלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילֵיהוֹן וְנִטְלוּ

Rashi

אלה מסעי. זה סדר מסעיהם:

ויסעו. ביום ההוא נסעו:

И сказал Моисей Ховаву, сыну Реуела
Мидианея, тестю Моисееву: мы
отправляемся в то место, о котором
Превечный сказал: вам дам его. Иди с
нами, и мы сделаем тебе добро, ибо
Превечный доброе изрек об Израиле.

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחוּבָב בֶּרֶרְעוּאֵל מְדִינָאָה חֲמוּהִי דְּמֹשֶׁה
נְטָלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא דִּי אָמַר יְיָ יִתְהָ אֲתָן לְכוּן אֵיתָא
עֲמָנָא וְנוֹטִיב לָךְ אָרִי יְיָ מְלִיל לְאַיְתָאָה טָבָא עַל
יִשְׂרָאֵל

29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחוּבָב בֶּרֶרְעוּאֵל הַמְּדִינִי^{political} חֲתָן מֹשֶׁה

נִסְעִים | אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתָן אֲתָן

לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהַטְבַּנּוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבְרָטוֹב

עַל־יִשְׂרָאֵל:

Rashi

חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חובב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ב, יח) ותבאנה אל רעואל אביהן מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא ושמות הרבה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה חובב על שחבב את התורה וכו' (ספרי עח):

נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שבמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שתף משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי שם):

Но он сказал ему: не пойду, а в землю
свою и на родину свою пойду.

וַאֲמַר לֹה לֹא אֶזְלָא אֶלְהֵן לְאַרְעֵי וּלְיִלְדוּתֵי אֶזְלָא

30 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלַי כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מִוְלָדְתִּי

אֵלַי:

Rashi

אל ארצי ואל מולדתי. אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי (ספרי עט):

И он сказал: не оставляй нас, так как
ты знаешь места расположения для
нас в пустыне, и будешь нам глазами.

וַאֲמַר לֹא כְעַן תִּשְׁבּוֹק יִתְנָא אָרִי עַל כֵּן יִדְעָתָּ כִּד

הוֹינָא שְׁרוֹן בְּמִדְבָּרָא וּגְבוּרִין דְּאַתְעֵבִידֵּן לָנָא חֲזִיתָא

בְּעֵינֵינוּ

31 וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֲתָנוּ כִּי | עַל־כֵּן יִדְעָתָּ חֲנִלְנֵנוּ

בְּמִדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינַיִם:

Rashi

אל נא תעזב. אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נתגייר יתרו מחבה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ):

כי על כן ידעת חנותנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם):
 כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נתתה לשלה בני (שם יח, ה) כי על כן עברתם (שם
 יט, ח) כי על כן באו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך:
 והיית לנו לעינים. לשון עבר כתרוממו. דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר
 שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

И будет, когда пойдешь с нами, то
 тем добром, каким Превечный
 благодетельствует нас,
 благодетельствуем и тебя.

32 וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה | הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב

וְהָיָה עִמָּנוּ וְהִטְבֵּנוּ לָךְ:

וְהָיָה אֲרִי תֵזֵל עִמָּנָא וְהָיָה טָבָא הַהוּא דִּי יוֹטִיב יִי
 עִמָּנָא וְנוֹטִיב לָךְ

Rashi

והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק
 אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו ובין כך ובין כך נתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב
 שנאמר (שופטים א, טז) ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):

И отошли они от горы Превечного на
 три дня пути, и кивот завета
 Превечного шествовал пред ними три
 дня пути, чтобы усмотреть для них
 место отдыха.

33 וַיִּסְעוּ מִהָרַיִה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה

to meander
about

נִסַּע לַפְּנִיָּהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹרָה לָהֶם

rest

מְנוּחָה :

וַיִּסְעוּ מִהָרַיִה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה
 וַיִּסְעוּ מִהָרַיִה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה
 וַיִּסְעוּ מִהָרַיִה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה

Rashi

דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פב):
 וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שבירי לוחות מונחים ומקדים לפניהם דרך
 שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ב יד):

А облако Превечного было над ними
днем, когда они поднимались из
стана.

34 וַעֲנֵן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעֵם מִן־הַמִּחֲנֶה: (ז) by day

(ס)

וַעֲנֵן יְקָרָא דַּיִּי מַטִּיל עֲלֵיהוֹן בִּימָמָא בְּמַטְלָהוֹן מִן
מְשָׁרִיתָא

Rashi

וענן ה' עליהם יומם. שבעה עננים כתובים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם):
מן המחנה. ממקום חנייתו:

שישי

И было, когда кивот поднимался,
произносил Моисей: восстань,
Превечный, и рассеются враги твои, и
ненавидящие Тебя разбегутся от лица
Твоего.

35 וַיְהִי בְנִסְעֵה הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה | יְהוָה וַיִּפְצוּ

אֹיְבָיֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנֵאֲיֶיךָ מִפְּנֶיךָ:

וַהֲוֵה בְּמַטִּל אֲרוֹנָא וְאָמַר מֹשֶׁה אֲתִגְלִי יִי וַיִּתְבָּדְרוֹן
סְנַאֲיֶיךָ וַיַּעֲרִקוֹן בְּעַלְי דְּבִבְךָ מִן קִדְמָךָ

Rashi

ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, א):
קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא בויקהל ז):

ויפוצו אויביו. המכונסין (ספרי פד):

וינסו משנאיך. אלו הרודפים:

משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך

נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שם):

А когда останавливался, произносил
он: успокой, Превечный, тьмы тысяч
Израилевых.

36 וַבִּנְחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבְּבוֹת אֱלֹפֵי יִשְׂרָאֵל: (ז) myriad

(ס)

וּבְמַשְׁרוּהִי אָמַר תּוֹב יְיָ שְׁרִי בִיקְרָךְ בְּגוֹ רַבְבֵּן אֱלֹפִיֶּא
דְּיִשְׂרָאֵל

Rashi

שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחת תושעון:
רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שם. יבמות סד, א):

במדבר 11

И народ стал злобно роптать в слух
Превечного; и услышал Превечный, и
воспламенился гнев его, и возгорел
среди их огонь Превечного, и пожрал
край стана.

1 וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה to mourn

וַיַּחַר אָפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:

וַהֲוֶה עָמָא כְּד מְסַתְקִין בִּישׁ קָדָם יְיָ וַשְּׁמִיעַ קָדָם יְיָ
וַתִּקַּף רוּגְזָהּ וַתִּלְקַח בְּהוֹן אֶשְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וַשְּׁצִיאָתָּ
בְּסִיפֵי מַשְׁרִיתָא

Rashi

ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה):
כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה האיד לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מבקש (ספרי שם):
רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך:

ויחר אפו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד:

בקצה המחנה. במקצין שבהם לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקצינים שבהם ובגדולים:

И возопил народ к Моисею, и
помолился Моисей Превечному, и
потух огонь.

2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
to shriek
וַיִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
to subside

וַיִּצְוַח עֲמָא עַל מֹשֶׁה וְצִלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאִשְׁתַּקַּעַת
אֶשְׁתָּא

Rashi

ויצעק העם אל משה. משל למלך בשר ודם שכעס על בנו והלך הבן אצל אוהבו של אביו ואמר לו צא ובקש עלי מאבא
(ספרי פו):

ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאילו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם):

И дали имя месту тому Тавеера,
потому что горел среди их огонь
Превечного.

3 וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַבְעֵרָה כִּי־בָעֲרָה בָּם אֵשׁ
יְהוָה:

וַיִּקְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא דְלִקְתָּא אָרִי דְלִקְתָּ בְּהוֹן
אֶשְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ

А сброд, который был между ними,
увлекся прихотями, затем стали
плакать и сыны Израилевы, и
сказали: кто будет кормить нас
мясом?

4 וַהֲאִסְפַּסְףִּי אֲשֶׁר בְּקִרְבִּי הַתְּאֻוֹת תֹּאֲנֶה וַיָּשְׁבוּ
gathered up together
a longing to wish for
וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:
to wish for

וְעִרְבְּרִין דִּי בִינֵיהוֹן שְׂאִילוּ שְׂאֲלָתָא וְתָבוּ וּבְכוּ אָף
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ מֵאֵן יִיכְלֻנָּא בְּשָׂרָא

Rashi

והאספספי. אלו ערב רב שנאספו אליהם בצאתם ממצרים (שם):

וישבו. גם בני ישראל ויבכו עמהם (שם):

מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו' ואם תאמר

אכלום והלא בכניסתם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' אלא שמבקשים עלילה (ספרי שם):

Помним рыбу, которую мы, бывало,
ели в Египте даром, огурцы и дыни и
репу и лук и чеснок.

דְּכִירִין אֲנַחְנָא יֵת נוּנְיָא דְהוּינָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יֵת
בוֹצִינְיָא וְיֵת אַבְטִיחָא וְכָרְתִּי וּבוֹצְלִי וְתוּמִי

5 זְכַרְנוּ אֶת־ הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם
אֶת הַקָּשָׂאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת־ הַחֲצִיר וְאֶת־
onion
הַבָּצְלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִיִּם:

Rashi

אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותבן לא ינתן לכם אם
תבן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות (ספרי פז):
את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל
תאכלי שום ובצל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם):
הקשאים. הם קוקומברו"ש בלע"ז:
אבטחים. בורק"ש:
החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית בוציניא וכו':

А ныне душа наша изнывает, нет
ничего; только на манну глаза наши
устремлены.

וְכַעַן נַפְשָׁנוּא תַאֲיָבָא לֵית כָּל מַדְעָם אֱלֹהִין לְמַנָּא עֵינָנוּא

6 וְעַתָּה נַפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל־הֶמָּן עֵינֵינוּ:

Rashi

אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שם):

А манна была похожа на кишнецовое
семя, и цвет её, как цвет бделия.

וּמַנָּא כְּבֵר זֶרַע גִּדָּא הוּא וְחֻזּוּהָ כְּחֻזֵּי בְדִלְחָא

7 וְהֶמָּן כְּזֶרַע־גִּד הָיָא וְעֵינֹו כְּעֵין הַבְּדִלְחָא :
crystal

Rashi

והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקב"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר
ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח):
כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר:
בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

	millstone	to grind meal	properly	properly	
או	בְּרִיחַם	וּטְחָנוּ	וְלִקְטוּ	הָעֵם	שְׂטוּ 8
	crumb	properly	mortar	to bruise in a mortar	
או	בִּפְרוֹר	וּבְשָׁלוֹ	בַּמִּדְכָּה	דְּכוּ	
	moisture			cake	
	הַשֶּׁמֶן:	לִישָׁד	וְהָיָה טַעֲמוֹ כְּטַעַם	עֲגוֹת	

Rashi

וטחנו ברחים וגו'. לא ירד בריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמבושלין (שם פט):

בפרור. קדרה:

לשד השמן. לחלוח של שמן כך פירשו דונש ודומה לו (תהלים לב, ד) נהפך לשדי בחרבוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוחי בחרבוני קיץ ורבותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אצל שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה בדבש ותרגום של אונקלוס דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורנו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש בה:

9 וּבִרְדַּת הַטֵּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יֵרֵד הַמָּן עָלָיו:

וְכַד נַחִית טָלָא עַל מַשְׁרִיתָא לִילִיָּא נַחִית מִנָּא עֲלוּהִי

10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בִּכְהֹל לְמַשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפָתַח

אֵלֶיךָ וַיַּחַר־אֶף יְהוָה מְאֹד וַיַּעַיֵן מֹשֶׁה רָע:

Rashi

בכה למשפחותיו. משפחות משפחות נאספים ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי צ) ורבותינו אמרו (שם. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

И сказал Моисей Превечному: для чего сделал Ты зло рабу Твоему, и для чего не обрел я милости в очах Твоих, что Ты возложил бремя всего народа этого на меня?

וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יי לְמֶא אֲבֹאֲשָׁתָא לְעִבְדִּי וּלְמֶא לֹא אֲשַׁכְּחִית רַחֲמִין קִדְּמָךְ לְשׂוֹאָה יֵת מְטוּל כָּל עָמָא הָדִין עָלַי

Разве я носил в чреве весь народ этот, и разве я родил его, что Ты говоришь мне: неси его в лоне твоём, как пестун носит грудного ребенка, в землю, которую Я с клятвою обещал отцам его?

הָאֵב אָנָּא לְכָל עָמָא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנִין דְּאִמְרַת לִי סוֹבְרֵהִי בְּתוֹקְפִי כְּמָא דְּמְסוֹבֵר תְּרַבִּינָא יֵת יִנְקָא עַל אֲרַעָא דִּי קִימְתָּא לְאַבְהָתוֹהִי

11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעִיתָ לְעִבְדְּךָ וּלְמֶא

לֹא־מָצֵיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוּם אֶת־מִשְׁא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלַי:

12 הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֶּתִיהוּ

כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כְּאִשֹּׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת־
הַיֶּנֶק ^{to suck} עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו:

Rashi

כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאהו בחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויצום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם בחיקי:

Откуда у меня мясо, чтобы дать всему народу этому, когда они начинают плакать при мне и говорят: дай нам мяса, и будем есть?

מִנּוּ לִי בִשְׂרָא לְמִיתָן לְכָל עָמָא הָדִין אַרִי בְּכֹן עָלַי לְמִימַר הֵב לָנָא בִשְׂרָא וְנִיכּוּל

13 מֵאֵין לִי בִשָּׁר לֶחֶת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכוּ עָלַי לֵאמֹר

תְּנֵה־לָּנוּ בִשָּׁר וְנֹאכְלָה:

Не могу я один нести весь народ этот,
ибо это слишком тяжело для меня.

לִית אָנָּא יָכִיל בְּלַחֲדֵי לְסוּבָרָא יֵת כָּל עָמָא הָדִין אֲרִי
יָקִיר מִנִּי

Когда же Ты так хочешь поступать со
мною, то лучше умертви меня, если я
обрел милость в очах Твоих, чтобы
мне не видеть бедствия моего.

וְאִם כְּדִין אֶת עֶבֶד לִי קִטְלָנִי כְעַן קָטוֹל אִם אֲשַׁכְּחִית
רַחֲמִין קִדְמָךְ וְלֹא אֶחְזִי בְּבִשְׁתִּי

14 לֹא-אוֹכֵל אֲנִכִּי לְבִדִּי לְשֹׂאת אֶת-כָּל-הָעָם הַזֶּה כִּי

כָּבֵד מִמֶּנִּי:

15 וְאִם-כֶּכֶה | אֶת-עֲשֵׂה לִי הֲרַגְנִי נָא הֲרֹג אִם-מַצָּאתִי חַן

בְּעֵינֶיךָ וְאֶל-אַרְאֶה בְּרַעְתִּי: (פ)

Rashi

ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר
לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי צא):
ואל אראה ברעתי. ברעתם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא
שירתא פ"י. תנחומא בשלח טז):

И сказал Превечный Моисею: собери
ко Мне семьдесят мужей из
старейшин Израилевых, которых
знаешь, что они старейшины народа
и надзиратели его, и возьми их к
намету откровения, и пусть они
станут там подле тебя.

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ קִדְמִי שִׁבְעִין גְּבָרָא מִסְבִּי
יִשְׂרָאֵל דִּי יָדַעְתָּ אֲרִי אֲנִין סְבִי עָמָא וְסִרְכּוּהִי וְתִדְבֵּר
יְתְּהוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמָּךְ

16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אֶסְפֶּה-לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי

properly

יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיוֹ

to place

וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:

Rashi

אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים ישבו עמהם
שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תבערה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו
את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן אבלות במתן
תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז):

אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנצטערו בצרתן (ספרי צב): ולקחת אותם. קחם בדברים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי שם):

И Я сойду, и буду говорить с тобою там, и возьму от духа, который на тебе, и возложу на них, и будут они носить с тобою бремя народа, и не будешь носить ты один.

17 וַיֵּרְדְּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ

וְשִׁמַּתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵל הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא

אֶתָּה לְבַדְּךָ:

וְאַתְּגִלִּי וְאַמְלִל עִמָּךְ תָּמָן וְאַרְבִּי מִן רוּחַא דִּי עָלֶיךָ
וְאַשְׂוִי עֲלֵיהֶוֹן וְיִסְוִבְרוֹן עִמָּךְ בְּמִטּוֹל עֲמָא וְלֹא תִסְוִבֵּר
אֶתָּה בְּלַחְוֹדְךָ

Rashi

וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה (שם צג):

ודברתי עמך. ולא עמהם (שם):

ואצלתי. כתרגמו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אצילי בני ישראל:

ושמתי עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שם):

ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרבנים (שם צב):

ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לבדי (ספרי):

Народу же скажи: приготовьтесь на завтра, и будете есть мясо; ибо вы плакали в слух Превечного, и сказали: кто будет кормить нас мясом, нам лучше было в Египте; — и даст вам Превечный мяса, и будете есть.

וּלְעָמָא תִּימַר אֲזַדְמְנוּ לְמַחַר וְתִכְלוּן בְּשָׂרָא אֲרִי
בְּכִיתוֹן קָדָם יְיָ לְמִימַר מִן יִכְלִנָּא בְּשָׂרָא אֲרִי טַב לָנָא
בְּמִצְרַיִם וְיִתֵּן יְיָ לָכֹון בְּשָׂרָא וְתִכְלוּן

Rashi

התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי צד):

Не один день будете есть, и не два дня, и не пять дней, и не десять дней, и не двадцать дней,

לֹא יוֹמָא חַד תִּכְלוּן וְלֹא תֵרִין יוֹמִין וְלֹא חֲמִשָּׁא יוֹמִין
וְלֹא עֶשְׂרָא יוֹמִין וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין

А полный месяц, пока оно не выйдет из ноздрей ваших, и не сделается вам противным; потому что вы презрели Превечного, который среди вас, и плакали пред Ним, и сказали: для чего это вышли мы из Египта?

עַד יָרַח יוֹמִין עַד דִּי תִקְוִצוֹן בֵּה וְיִהִי לָכֹון לְתַקְלָא
חֲלָף דְּקִצְתוֹן יֵת מִימְרָא דִּי דְשָׁכְנִתָּה שְׂרִית בִּינִיכֹון
וּבְכִיתוֹן קָדְמוּהִי לְמִימַר לָמָּא דָּנוּ נִפְקָנָא מִמִּצְרַיִם

Rashi

עד חדש ימים. זו בכשרים שמתמצין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וברשעים הוא אומר (להלן לג) הבשר עודנו בין שניהם כך היא שנויה בספרי (צד) אבל במכילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ב) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומצטערין שלשים יום והכשרים הבשר עודנו בין שניהם:

18 וְאַל־הָעָם תֹּאמְרוּ הִתְקַדְּשׁוּ לְמַחַר וְאִכְלִיתֶם בְּשָׂר׃ כִּי

בְּכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר׃ כִּי־טוֹב לָנוּ

בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בְּשָׂר׃ וְאִכְלִיתֶם׃

19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים

וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם׃

20 עַד ׀ חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם

disgust

לְזָרָא יָעֹן כִּי־מֵאִסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם

וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יַצֵּאנוּ מִמִּצְרַיִם׃

עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו די תקוצון ביה יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף:

והיה לכם לזרא. שתהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שם) ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרב זרא:

את ה' אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו (שם):

И сказал Моисей: шесть сот тысяч

пеших — народ, среди которого я

нахожусь, а Ты сказал: мяса дам им, и

они будут есть полный месяц.

21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה יְשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר

אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ

יָמִים:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשֶׁת מֵאוֹת אֶלֶף גְּבִירֵי רַגְלָאָה עִמָּא דִּי

אֲנִי בִּנְיָהוֹן וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶן וְיִכְלֹן יָרַח

יּוֹמִין

Rashi

שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא בכו אלא אותן שיצאו

ממצרים:

Если крупного и мелкого скота

зарезут для них, то будет ли это

достаточно для них? Или если всех

рыб морских соберут для них, то

будет ли это достаточно для них?

22 הֲצֹאן וּבָקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דִּגְיֵי

הַיָּם יֵאָסֹף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)

הָעֵץ וְתוֹרֵין יִתְנַכֶּסֶן לָהֶן הַיִּסְפָּקוֹן לָהֶן אִם יֵת כָּל נוֹגֵי

יִמָּא יִתְכַנְשׁוֹן לָהֶן הַיִּסְפָּקוֹן לָהֶן

Rashi

הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ב) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חודש ימים הצאן ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומצא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלוש לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך השיבו הקב"ה ואם לא אתן

יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

И сказал Превечный Моисею: разве рука Превечного коротка? Ныне ты увидишь, сбудется ли с тобою слово Мое, или нет.

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיֵד יְהוָה תִּקְצָר עֲתָה
to dock off
תִּרְאֶה הַיִּקְרָךְ דְּבָרִי אִם־לֹא:
to light upon

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲמִימָרָא דִּי יִתְעַכֵּב פָּעוֹן תַּחֲזִי
הַיַּעֲרֵעֲנָךְ פְּתֻגְמִי אִם לֹא

Rashi

עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה צור ויזובו מים וגו' הגם לחם יוכל תת אמרו פשרה היא זו אין בו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויצא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי צה):

И вышел Моисей и пересказал народу слова Превечного, и собрал семьдесят мужей из старейшин народа, и поставил их вокруг намета.

24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף

שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבַת הָאֵהֶל:

וּנְפַק מֹשֶׁה וּמְלִיל לְעַמָּא יֵת פְּתֻגְמִיא דִּי וּכְנָשׁ שְׁבָעִין
גְּבָרָא מְסִבֵי עַמָּא וְאַקִּים יְתָהוֹן סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁכְּנָא

И сошел Превечный в облаке, и говорил ему, и взял от духа, который на нем, и возложил на семьдесят мужей старейшин; и было, когда почил на них дух, стали они пророчествовать, но не продолжали.

וַאֲתַגְּלִי יְיָ בַעֲנָנָא וּמַלְּיִל עִמָּה וְרַבִּי מִן רוּחָא דִּי עָלוּהִי
וַיֵּהֱב עַל שִׁבְעִין גְּבֵרָא סְבִיָּא וְהָוָה כָּד וְשָׂרָת עָלֵיהֶן
רוּחַ נְבוּאָה וּמִתְנַבְּאִין וְלֹא פָסְקִין

Rashi

ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

И оставались двое мужей в стане, имя одному Элдад, а имя другому Медад, и почил на них дух, ибо они были между записанными, но не выходили к намету; и стали они пророчествовать в стане.

וַאֲשֶׁתְּאֵרוּ תִרְיִן גְּבֵרִין בְּמִשְׁרִיתָא שׁוּם קָד אֶלְדָּד וְשׁוּם
תַּנְיָנָא מִידָד וְשָׂרָת עָלֵיהֶן רוּחַ נְבוּאָה וְאִנּוּן בְּכַתְיבָא
וְלֹא נִפְקוּ לְמִשְׁכָּנָא וְאִתְנַבְּיָאוּ בְּמִשְׁרִיתָא

Rashi

וישאר שני אנשים. מאותן שנבחרו אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנחומא בהעלתך יב): והמה בכתבים. במבוררים שבהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשבון עולה ל"ב שבטים ששה עשר לכל שבט ושבט חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד מה עשה נטל ע"ב פתקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק וברר מכל שבט ושבט ששה והיו ע"ב אמר להם טלו פתקיכם מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדש ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בכך (ספרי צה):

25 וַיֵּרֶד יְהוָה | בַּעֲנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר
עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כָּנוּחַ עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסְפוּ:

26 וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים | בְּמַחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד
וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתָּנוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בְּכַתְבֵּים
וְלֹא יֵצְאוּ הָאֵלֶּלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחֲנֶה:

И прибежал отрок, и сообщил
Моисею, и сказал: Элдад и Медад
пророчествуют в стане.

וְרֹהֵט עוֹלָמָא וְחַוֵּי לְמֹשֶׁה וְאָמַר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִין
בְּמִשְׁרֵיתָא

27 וַיֵּרֶץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים
בְּמִחְנֶה:

Rashi

וירץ הנער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):

И отозвался Иегошуа, сын Нунов,
прислужник Моисея с отрочества
своего, и сказал: господин мой,
Моисей, запрети им.

וְאַתָּב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוֹן מֹשֶׁשׁנָה דְּמֹשֶׁה מַעֲלָמוּהִי
וְאָמַר רַבּוֹנִי מֹשֶׁה אֶסְרֵנוּן

28 וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוֹן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי
מֹשֶׁה כְּלָאֵם:

to restrict

Rashi

כלאם. הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם. דבר אחר תנם אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס
את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי צו-צה):

И сказал ему Моисей: неужели ты
ревнуешь за меня? О если бы весь
народ Превечного был пророками,
когда Превечный возложил бы дух
Свой на них!

וְאָמַר לֵה מֹשֶׁה הִקְנָאתִי אֶת מְקַנָּא לִי רְעִינָא פֻּון
דִּיהוֹן כָּל עַמָּא דִּי נְבִיאִין אָרִי יְתֵן יִי יֵת רוּחַ נְבוּאָתָה
עֲלֵיהוֹן

29 וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יֵתֵן כָּל־עַם
יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יֵתֵן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:

to be
zealous

Rashi

המקנא אתה לי. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא:

לי. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוחד בעובי המשא:

שביעי

И вступил Моисей в стан, он и
старейшины Израиля.

30 וַיֵּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַאֲתַכְנִשׁ מֹשֶׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא וְסִבֵּי יִשְׂרָאֵל

Rashi

ויאסף משה. מפתח אהל מועד:

אל המחנה. נכנסו איש לאהלו:

ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ב) ואספתו אל תוך ביתך. ואב לכולם (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים איש לאהלו (ספרי צו):

А ветер поднялся от Превечного, и
нанес перепелов с моря, и набросал
возле стана, почти на путь дня с
одной, и на путь дня с другой
стороны около стана, и почти на два
локтя над землею.

31 וְרוּחַ נָסַע | מֵאֵת יְהוָה וַיִּגֹז שְׁלֹיִם מִן־הַיָּם

וַיִּטֵּשׂ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה

סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ:

וְרוּחָא נָטַל מִן קֳדָם יי וַאֲפִרַח שְׁלִיִּי מִן יָמָא וְרָמָא
עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא
סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁרִיתָא וּכְרוּם תַּרְתִּין אֲמִין עַל אֲפִי
אֲרַעָא

Rashi

ויגז. ויפריח וכן (תהלים צ, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יב) נגוזו ועבר:

ויטש. ויפשוט כמו (שמואל-א ל, טז) והנם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתך המדברה:

וכאמתים. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות (ספרי צו):

И принялсѧ народ весь день тот и всю
ночь и весь следующий день собирать
перепелов; кто мало собрал, тот
собрал десять хомеров, и они
разложили их для себя вокруг стана.

וְקָם עָמָא כָּל יוֹמָא הָהוּא וְכָל לַיְלִיא וְכָל יוֹמָא
דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יָת שְׁלִי דְאַזְעַר כְּנָשׁ עֲשָׂרָא דְגוֹרִין
וּשְׁטָחוּ לְהוֹן מִשְׁטִיחִין סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁרִיתָא

Rashi
הממעט. מי שאסף פחות מכולם העצלים והחגרים אסף עשרה חמרים:
וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם צח):

Мясо еще было в зубах их, еще не
было разжевано, как гнев Превечного
воспламенился на народ, и порастил
Превечный народ весьма большим
поражением.

בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנֵיהוֹן עַד לָא פִּסְק וְרָגְזָא דִּי
תְּקִיף בְּעָמָא וְקָטַל יֵי בְּעָמָא קָטוּל סְגִי לְחָדָא

Rashi
טרם יכרת. כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו בשינוי עד שנשמתו יוצאה (שם צז):

И дали имя месту тому: Киврот -
Гатаава, ибо там похоронили
прихотливый народ.

וּקְרָא יָת שְׁמָא דְאַתְרָא הָהוּא קְבָרִי דְּמִשְׁאֲלֵי אֲרִי
תַּמָּן קְבָרוּ יָת עָמָא דְּשִׂאֲלֵיו

Из Киврот-Гатаавы двинулся народ в
Хацерот, и оставались они в Хацероте.

מְקַבְּרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי נָטְלוּ עָמָא לְחִצְרוֹת וְהָיוּ בְּחִצְרוֹת

32 וַיָּקָם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם

the next
day
הַמָּחָרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלֹו הַמִּמַּעֵיט אֶסֶף עֲשָׂרָה
to expand
חֲמֵרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׁטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:

33 הַבָּשָׂר עוֹדְנָה בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרַם יִכְרֹת וְאִף יִהְיֶה חֲרָה

כָּעַם וַיֵּף יִהְיֶה כָּעַם מִכָּה רַבָּה מְאֹד:

34 וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא קְבֻרֹת הַתַּאֲוָה כִּי-שָׁם

to wish for
קְבָרוּ אֶת-הָעָם הַמִּתְאָוִים:

35 מִקְבְּרֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם חִצְרוֹת וַיְהִיוּ בְּחִצְרוֹת:

(פ)

במדבר 12

И говорили Мириамь и Аарон против
Моисея по поводу Ефиоплянки,
которую он взял за себя; ибо он взял
за себя Ефиоплянку.

וּמַלְלֹת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֶסֶק אֶתְנָתָא שְׁפָרְתָּא
דִּי נָסִיב אָרִי אֶתְנָתָא שְׁפָרְתָּא דְנָסִיב רְחִיק

1 וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל-^{concerning} אֲדֹת הָאִשָּׁה
הַכֹּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כֹּשִׁית לָקַח:
^{black woman}

Rashi

ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מב, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי צט). כל נא לשון בקשה:

ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומנין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה בצד צפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חבירו (ספרי שם):

האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם):

כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא צו, יג):

על אדות האשה. על אודות גירושיה:

כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ביפיה ואינה נאה במעשיה במעשיה ולא ביפיה אבל זאת נאה בכל:

האשה הכשית. על שם נוי נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם):

כי אשה כשית לקח. ועתה גרשה (שם):

И сказали: да разве только с Моисеем
говорил Превечный? не говорил ли
Он и с нами? И услышал Превечный.

וַאֲמָרוּ הֲלָא גַם-בְּנֵנוּ דִּבֶּר
וַיִּשְׁמַע יְהוָה:

2 וַיֹּאמְרוּ הֲרָק אֶדְ-בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יְהוָה הֲלָא גַם-בְּנֵנוּ דִּבֶּר
וַיִּשְׁמַע יְהוָה:

Rashi

הרק אך. עמו לבדו דבר ה':

הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

А этот муж, Моисей, был очень смиренный, более всех людей, которые на земле.

3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנּוּ [עָנִי] מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר

עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה: (ס)

וַגִּבְרָא מֹשֶׁה עָנּוּתוֹ לְחָדָא מִכָּל אַנְשָׁא דִּי עַל אַפִּי

אַרְעָא

Rashi

ענו. שפל וסבלן:

И сказал Превечный внезапно Моисею и Аарону и Мириами: выйдите вы трое к намету откровения. И вышли они трое.

4 וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם

צְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וִיצְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּם:

וַאֲמַר יי בְּתַפְף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוֹקוּ תְּלִיתִיכֻן

לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וּנְפָקוּ תְּלִיתִיהֻן

Rashi

פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים בדרך ארץ והיו צועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה

מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא שם):

צאו שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קב):

И сошел Превечный в столпе облачном, и стал у входа намета, и позвал Аарона и Мириамь, и вышли они оба.

5 וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן

וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:

וַאֲתַגְלִי יי בְּעַמּוּדָא דְעָנָנָא וְקָם בְּתַרְע מִשְׁכְּנָא וַיִּקְרָא

אַהֲרֹן וּמִרְיָם וּנְפָקוּ תְּרִוִּיהֻן

Rashi

בעמוד ענן. יצא יחידי שלא כמדת בשר ודם מלך בשר ודם כשיוצא למלחמה יוצא באוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא במועטים

ומדת הקב"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום באוכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח)

רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שם):

ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שם):

ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מצינו בנח שלא בפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש צדיק תמים ובפניו נאמר (שם ז, א) כי אותך ראיתי צדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע בנוזפתו של אהרן (ספרי שם):

И сказал Он: слушайте слова Мои:
если и есть между вами пророк
Превечного, то в видении даю Себя
знать ему, во сне говорю с ним;

6 וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנָא דְּבַרִּי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמַרְאֶה

אֱלֹוֹ אֶתְוֹדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבְּרֶבּוּ:

וַאֲמַר שְׁמַעוּ כֵּעֵן פִּתְגָמִי אִם יְהוֹן לָכוֹן נְבִיאִין אָנָּה יי
בְּחִזּוֹן אָנָּה מִתְּגַלִּי לְהוֹן בְּחִלְמִין אָנָּה מְמַלֵּל עֲמֵהוֹן

Rashi

שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג):
אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים:

ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלום וחזיון:

Не таков раб Мой Моисей, во всем
доме Моем верен он.

7 לֹא־כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:

לֹא כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי מִהֵימָן הוּא

Устами к устам говорю с ним, и ясно,
а не в гаданиях, и образ Превечного
зрит он; как же не убоялись вы
говорить против раба Моего, против
Моисея?

riddle

8 פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבְּרֶבּוּ וּמַרְאֶה וְלֹא בְּחִידָת

picture

וְתַמְנָת יְהוָה יֵבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי

בְּמֹשֶׁה:

מְמַלֵּל עִם מְמַלֵּל מְלָלָנָא עֲמָה בְּחִזּוֹ וְלֹא בְּחִדּוֹן

וְדַמּוּת יִקְרָא דִּי מְסַתְכַל וּמָא דִּין לֹא דְחִלְתוֹן לְמַלְלָא

בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה

Rashi

פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו בסיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה
עמוד עמדי (ספרי. תנחומא צו, יג):

ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר
ליחזקאל (יחזקאל יז, ב) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג):

ותמנת ה' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי שם):

בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי במשה בעבדי אף על פי שאינו משה בפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר במעשיו זו קשה מן הראשונה (שם). תנחומא (שם):

И воспламенился гнев Превечного на них, и Он отошел.

9 וַיֵּחָר אֶף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:

וַתִּקֶּיף רוּחָא דִּי בְּהוֹן וְאַסְתִּילָק

Rashi

ויהר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לבשר ודם שלא יכעוס על חבירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד). תנחומא (שם):

И облако удалилось от намета, и вот, Мириамь покрылась проказою, как снегом, и обернулся Аарон к Мириами, и вот, она прокаженная.

to scourge

10 וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהָיָה מִרְיָם מְצֻרֶעֶת

snow

כַּשֶּׁלֶג וַיִּפֹּן אֶהְרֹן אֶל־מִרְיָם וְהָיָה מְצֻרֶעֶת:

וַעֲנָנָא אֶסְתִּילָק מֵעֲלֵי מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חוּרָא

כַּתְלָגָא וְאַתְפָּנִי אֶהְרֹן לְוֹת מִרְיָם וְהָא סְגִירָת

Rashi

והענן סר. ואחר כך והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אבל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו (ספרי קה). תנחומא (שם):

И сказал Аарон Моисею: господин мой! не вмени нам в грех, что мы поступили глупо и что мы согрешили.

11 וַיֹּאמֶר אֶהְרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל־נָא תִשֶּׁת עָלֵינוּ

properly

חֲטָאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ:

וַאֲמַר אֶהְרֹן לְמֹשֶׁה בְּבָעוּ רַבּוֹנִי לֹא כָעַן תִּשְׁוִי עָלָנָא

חֻבָּא דְאַטְפִּשְׁנָא וְדִי סְרַחְנָא

Rashi

נואלנו. כתרגומו לשון אויל:

Да не будет она, как
мертворожденный, у которого, при
выходе из утробы матери его, истлела
уже половина тела его.

12 אֶל־נָא תְהִי כִמְתֹּאשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי
בְּשָׂרוֹ:

לֹא כַעַן תִּתְרַחֵק דָּא מִבִּינָנָא אֲרִי אַחְתָּנָא הִיא צְלִי
כַעַן עַל בְּסָרָא מִיתָא הָדִין דִּי בָּהּ וַיִּתְּסִי

Rashi

אל נא תהי. אחותנו זו:

כמת. שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא בביאה אף מצורע מטמא בביאה (נדרים סד, ב. ספרי שם. תנחומא שם):
אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חצי בשרו חצי בשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב
אשר מאחר שיצאה מרחם אמו היא לנו כאילו נאכל חצי בשרנו כענין שנאמר (בראשית לז, כז) כי אחינו בשרנו הוא (ספרי
שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת:
אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזר הרי נאכל חצי בשרו שאחיו בשרו הוא.
דבר אחר אל נא תהי כמת אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטהרה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב
רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר בצאתו מרחם אמו (תנחומא שם):

И возопил Моисей к Превечному,
сказав: О Боже, исцели ее!

13 מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא
וַיִּצְעַק to shriek

לָהּ: (פ)

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה קִדְּםָּ יְיָ לְמִימְרֵי אֱלֹהִים בְּבָעוּ אֲסִי כַעַן יְתָהּ

Rashi

אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כן
יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם):
לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואביה ירק ירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה
אומר בד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה'
לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו)
וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו
רב לך (ספרי שם):
רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה.
(דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא
שם):

И сказал Превечный Моисею: еслиб
отец её плюнул ей в лице, не
стыдилась ли бы она семь дней?
Пусть она заключена будет семь дней
вне стана, и затем может
присоединиться.

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹי אֲבוֹהָא מְנַזֵּף נִזְיֵף בָּהּ הֲלֵא
תִתְכַּלֵּם שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבֵּרָא
לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר כֹּן תִתְכַּנֵּשׁ

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יֶרֶק ^{to spit} יֶרֶק בִּפְנֵיהָ
הֲלֵא תִתְכַּלֵּם ^{properly} שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:

Rashi
ואביה ירק ירק בפניה. ואם אביה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לבא מן
הדין להיות כגדון לפיכך אף בנויפתי תסגר שבעת ימים (ב"ק כה, א. ספרי קו):
ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות במצורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל
המחנה כתוב בו אסיפה לשון הכנסה:

И была заключена Мириамь вне стана
семь дней, а народ не двигался, пока
не присоединилась Мириамь.

וַאֲסַתְּגַרְת מִרְיָם מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין וְעָמָא
לֹא נָטַל עַד דְּאִתְכַּנְשַׁת מִרְיָם

15 וַתִּסְגֹּר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא
נָסַע עַד־הָאָסֵף מִרְיָם:

Rashi
והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ב, ד) ותצב
אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, ב):

Затем двинулся народ из Хацерота, и
расположился в пустыне Паран.

וּבִתֵּר כֹּן נָטְלוּ עָמָא מִחֲצֹרֹת וְשָׂרוּ בְּמִדְבָּרָא דְּפָאֵרָן

16 וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֹרֹת וַיֵּחָנוּ בְּמִדְבַּר פָּאֵרָן: (פ)

Zechariah 2:14-4:7

הפטרה — זכריה

הפטרה

זכריה 2

'Sing and rejoice, O daughter of Zion;
for, lo, I come, and I will dwell in the
midst of thee, saith the LORD.

And many nations shall join themselves
to the LORD in that day, and shall be
My people, and I will dwell in the midst
of thee'; and thou shalt know that the
LORD of hosts hath sent me unto thee.

And the LORD shall inherit Judah as
His portion in the holy land, and shall
choose Jerusalem again.

Be silent, all flesh, before the LORD; for
He is aroused out of His holy
habitation.

14 רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשֹׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ properly

נְאֻם־יְהוָה:

15 וְנָלוּוּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי properly

לְעַם וְשֹׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתָּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי

אֵלַיךְ:

16 וַיִּחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר

עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

17 הֵם כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹזֵר מִמַּעַן קֹדֶשׁוֹ: (ס)

זכריה 3

And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

1 וַיֵּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה

וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל־יְמִינוֹ לְשׁוֹטְנוֹ:

2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן יִגְעַר ^{to chide} יְהוָה בְּךָ הַשָּׂטָן

וַיִּגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבַּחֲר בִּירוּשָׁלַם הֲלוֹא זֶה ^{firebrand} אִוֵּד

מִצֵּל מֵאֵשׁ:

3 וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים ^{soiled} צֹאֲאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי

הַמַּלְאָךְ:

4 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הָעֹמְדִים לִפְנָיו לֵאמֹר הִסִּירוּ הַבְּגָדִים

הַצֹּאֲאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו רֵאֵה הָעֲבֹרָתִי מֵעָלָיְךָ עֹנֶה

וְהַלְבַּשׁ אֹתָךְ מַחְלָצוֹת ^{a mantle}:

5 וַאֲמַר יְשִׁימוּ ^{turban} צִנִּיף טְהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיְשִׁימוּ הַצִּנִּיף

הַטְהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבִּשֻׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאָךְ יְהוָה עֹמֵד:

6 וַיַּעַד מַלְאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

7 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵי תֵלֵךְ וְאִם

אֶת־מִשְׁמְרֵי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתָּה תִּדְּרֶנּוּ אֶת־בֵּיתִי וְגַם

תִּשְׁמֹר אֶת־חֻצְרֵי וְנָתַתִּי לְךָ מֵהַלָּכִים ^{a walking} בֵּין הָעַמִּים

הָאֵלֶּה:

8 שָׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ | הִכְהֵן הַגָּדוֹל אֶתָּה וְרַעֲיָהּ הַיֹּשְׁבִים

לִפְנֵיךָ כִּי־אֲנֹשִׁי מוֹפֵת ^{wonder} הֵמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא

אֶת־עֹבֶדִי ^{a sprout} צֶמַח :

9 כִּי | הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל־אֶבֶן אֶחָת

שִׁבְעָה עֵינָם הִנֵּנִי מִפְתָּח פֶּתָחָהּ ^{open} נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת

וּמִשְׁתִּי ^{to withdraw} אֶת־עֵזֶן הָאָרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

10 בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ

אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת ^{the fig} תְּאֵנָה :

זכריה 4

And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

1 וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־יִעֹר

מִשְׁנֹתוֹ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

2 וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר [וְאָמַר]

רָאִיתִי | וְהִנֵּה מְנוֹרָתָ זָהָב כָּלָה וְגִלְגָּה עָלֶיהָ ^{lamp}

רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת ^{properly} ^{a lamp or light}

לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשָׁהּ:

3 וְשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה וְאֶחָד עַל-

שְׂמָאלָהּ: ^{left}

4 וָאֲנִי וַאֲמַר אֶל-הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מַה-אֵלֶּה

אֵדָנִי:

5 וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ

מַה-הֵנָּה אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אֵדָנִי:

6 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר-יְהוָה אֶל-זֵרְבָבֶל לֵאמֹר

לֹא בְחֵיל וְלֹא בִכֹּחַ כִּי אִם-בְּרוּחִי אֶמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

7 מִי־אַתָּה הַר-הַגָּדוֹל לְפָנַי זֵרְבָבֶל לְמִישֹׁר ^{plain} וְהוֹצִיא

אֶת-הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תְּשֹׁאוֹת ^{a crashing or loud clamor} תָּן חֵן לָהּ: (פ) ^{the head}